

Pääsiäiskauden kolmannen viikon tiistai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 8: 5 – 17)

”Niinä päivinä Filippos tuli Samarian pääkaupunkiin ja julisti sen väelle sanomaa Kristuksesta. Kun samarialaiset kuulivat, mitä hän puhui, ja näkivät ne tunnusteet, joita hän teki, he tulivat sankoin joukoin kuulemaan häntä. Monet vapautuivat saastaisista hengistä, jotka lähtivät heistä kovalla äänellä huutaen, ja monet halvaantuneet ja rannat paranivat. Kaupungin täytti ilo ja riemu. Jo pitkään oli kaupungissa harjoittanut noituutta muuan Simon, joka väitti olevansa jotakin suurta ja piti Samarian kansaa ihmetyksen vallassa. Kaikki, pienimmästä suurimpaan, juoksivat hänen perässään ja sanoivat: ”Hän on Suuri Voima, Jumalan voima.” Häntä kuunneltiin, koska hän jo pitkän aikaa oli noitatempuillaan hämmästyttänyt ihmisiä. Mutta kun ihmiset kääntyivät uskomaan Filipposta, joka julisti hyvää sanomaa Jumalan valtakunnasta ja Jeesuksesta Kristuksesta, he ottivat kasteen, sekä miehet että naiset. Jopa Simon itse uskoi, ja hänet kastettiin. Hän pysytteli sitten Filippoksen seurassa, ja nähdessään ne suuret ihmeet ja voimateot, joita Filippos teki, hän oli hämmästyksestä suunniltaan. Kun Jerusalemissa olevat apostolit kuulivat samarialaisten ottaneen vastaan Jumalan sanan, he lähettivät Pietarin ja Johanneksen heidän luokseen. Perille tultuaan nämä rukoilivat Samarian uskovien puolesta, että he saisivat Pyhän Hengen. Henki näet ei ollut vielä laskeutunut kehenkään heistä; heidät oli ainoastaan kastettu Herran Jeesuksen nimeen. Pietari ja Johannes panivat kätensä heidän päälleen, ja he saivat Pyhän Hengen.

Filippos, yksi seitsemästä avustajasta (diakonista) tuli Samarian pääkaupunkiin. Kaupungin nimeä ei tässä mainita. Voi olla, että kaupunki oli nimeltään Samaria / Sebaste, mutta on esitetty myös, että se olisi jokin toinen kaupunki. Tätä Filipposta ei tule sekoittaa Jeesuksen kahdentoista opetuslapsen joukkoon kuuluneeseen apostoli Filippukseen. Filippos mainitaan seuraavaksi siinä kertomuksessa, jossa kerrotaan etiopialaisen hoviherran kastamisesta (Ap.t. 8: 26 – 40). Lopulta Filippos toimi Kesareassa julistaen hyvää sanomaa (Ap.t. 21: 8 – 9).

Samarialaiset olivat kansa, joka muodostui niistä ihmisistä, jotka eivät joutuneet pakkosiirtolaisuuteen Babyloniaan. Heidän pyhinä kirjoinaan olivat vain Mooseksen kirjat. Yhteys pakkosiirtolaisuuteen joutuneisiin ja sieltä myöhemmin palanneisiin muihin juutalaisiin oli katkennut. Samaria oli alue Juudan ja Galilean välissä Jordanin länsipuolella.

Jo Jeesus oli toiminut Samarian alueella ja voi olla, että Hänen toimintansa oli muokannut maaperää ilosanoman vastaanottamiseen (vrt. kertomus Jeesuksesta ja samarialaisesta naisesta, Joh. 4: 5 – 42, ortodoksisen kirkon perinteessä nainen on pyhä Fotine). Samarian lähetyksen aloitti Filippos.

Apostolien teot ei kuvaa tarkasti hänen toimintaansa. Kerrotaan yleisellä tasolla tunnusteoista, suuresta ihmismäärästä, ilosta ja kasteista. Huomionarvoista on, että lähetystyötä tehdään juutalaisen alueen ulkopuolella. Samariassa asui samarialaisten lisäksi muitakin ihmisiä, ja nämä eivät olleet juutalaisia.

Simon noita mainitaan, sekä hänen toimintansa ihmeiden tekijänä, magian harjoittajana. Apostolien teoissa on muutama muukin kohta, jossa magia mainitaan vastustavana voimana, jonka evankeliumi voittaa. Simon noita vaikuttui Filippoksen toiminnasta ja vastaanotti kasteen. Todennäköisesti Simonin kasteen vastaanottamisen syy ei ollut todellinen usko vaan hän halusi hyötyä Pyhästä Hengestä. Tässä lukijaa valmistetaan hieman myöhemmin tulevaan tapahtumaan, jossa Simonilla on oma osuutensa.

Luukas kuvaa, kuinka apostolit Jerusalemissa lähettävät Pietarin ja Johanneksen Samarian uskovaisten luo. Kertomuksen mukaan he eivät olleet saaneet Pyhää Henkeä, sillä ”heidät oli ainoastaan kastettu Herran Jeesuksen nimeen.” Apostolit ”panivat kätensä heidän päälleen ja he saivat Pyhän Hengen.”

”Kastettu Herran Jeesuksen nimeen” voi johdattaa ajatuksen väärään suuntaan. Kaste toimitetaan aina ”Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen” (Matt. 28: 19). Maininta ”Herran Jeesuksen nimeen” on todennäköisesti tarkoitettu lukijalle tiedoksi siitä, että kyse ei ole Johannes Kastajan toimittamasta parannuskasteesta (vrt. Ap.t. 19: 1 – 5).

Ortodoksinen kirkko viittaa tähän tekstiin, kun kirkko opettaa sakramenteista. Kasteen lisäksi tarvitaan Pyhän Hengen vuodatus, joka ensimmäisellä vuosisadalla tapahtui asettamalla kädet kastetun päälle.

Tutkijat kiinnittävät huomiota siihen, että Pietarin ja Johanneksen tulo Samariaan sitoi mahdollisen Filippoksen itsenäisen toiminnan apostolien johtamaan kirkkoon: Pyhän Hengen sai kirkon yhteydessä. Pyhän Hengen vuodatus tapahtui kasteen jälkeen apostolien laittaessa kätensä kastetun päälle ja vuodattaessa kastettuun Pyhän Hengen. Toisaalta Pyhä Henki on vapaa henki ja voi toimia vapaana sovitusta järjestyksestä, tästä Apostolien teoissa on hyvä kuvaus sadanpäämies Corneliuksen kodin tapahtumista, jossa ensin laskeutui Pyhä Henki ja sen jälkeen toimitettiin kasteet (10: 44 – 48). Pyhän Hengen vuodatus tapahtui apostolien jälkeen piispojen toimesta ja kehittyi lopulta (ortodoksisessa kirkossa) mirhavoitelun sakramentiksi (voitelu Pyhän Hengen vastaanottamiseksi).

Ortodoksisessa kirkossa tietyn alueen kirkollinen toiminta tapahtuu paikallisen piispan alaisuudessa. Piispat ovat keskinäisessä yhteydessä toisiinsa. Näin muodostuu yhtenäinen Kirkko.

Simon noita on antanut nimen eräälle väärälle asialle, jota on joskus esiintynyt Kirkon historiassa ja joka on todettu vääräksi. Se on Jumalan armon myyminen tai ostaminen. Jumalan armo on lahja, jota ei voi myydä tai ostaa. Kirkko on kieltänyt erilaisten vihkimysten, virkojen tai sakramenttien myymisen.

Päivän evankeliumi

(Joh. 6: 27 – 33)

”Herra sanoi luokseen tulleille juutalaisille: ”Älkää tavoitelko katoavaa ruokaa, vaan katoamatonta, sitä joka antaa ikuisen elämän. Sitä teille antaa Ihmisen Poika, sillä Isä, Jumala itse, on merkinnyt hänet sinetillään.” He kysyivät: ”Mitä meidän tulee tehdä, että tekomme olisivat Jumalan tekoja?” Jeesus vastasi: ”Uskokaa häneen, jonka Jumala on lähettänyt. Se on Jumalan teko.” He sanoivat Jeesukselle: ”Minkä tunnusteon teet, että me sen nähtyämme uskomme sinuun? Mitä sinä teet? Meidän isämme söivät autiomaassa mannaa, niin kuin kirjoituksissa sanotaan: ”Hän antoi taivaasta leipää heille syötäväksi.” Tähän Jeesus vastasi: ”Totisesti, totisesti: ei Mooses teille antanut taivaasta leipää, vaan todellista leipää teille antaa minun Isäni. Jumalan leipä on se, joka tulee taivaasta ja antaa maailmalle elämän.”

Tekstimme alussa Jeesus kehottaa etsimään, ei katoavaa ruokaa, siis vatsan ruokaa, vaan katoamatonta, siis hengellistä ruokaa. Johanneksen evankeliumin neljännessä luvussa Jeesus vertaa itseään ”elävään veteen” (4: 13 – 14). Se, joka juo tätä vettä, ei ole enää janoinen. Tämä evankeliumikertomus luetaan samarialaisen naisen sunnuntaina. Hieman nyt olevaa evankeliumilukua myöhemmin Jeesus nimittää itseään ”elämän leiväksi” (Joh. 6: 35). Se, joka tulee Jeesuksen luo, ei ole enää nälissään. Tässä yhteydessä leipä voi viitata ehtoolliseen tai Jeesuksen opetukseen. ”Sitä antaa Ihmisen Poika, sillä Isä, Jumala itse, on merkinnyt hänet sinetillään.” Sinetillä vahvistetaan, tunnustetaan tai todistetaan jotain. Teksti muistuttaa meitä luvun neljä jakeesta 33: ”Joka ottaa hänen todistuksensa vastaan, tunnustaa, että Jumala puhuu totta.” Meidän uskomme Jumalan totuudenmukaisuuteen on sinetti, jolla Ihmisen Poika on merkitty. On myös esitetty, että sinetti tässä yhteydessä viittaisi kasteen sakramenttiin.

Profeetta Jesajalla on teksti, joka kutsuu ihmisiä saamaan ravintoa Jumalan sanasta (Jes. 54: 9 – 55: 5). Se sisältää myös ajatuksen pelastuksesta ja Hänen läsnäolostaan. Siinä kutsutaan ”janoisia” köyhiä iloiseen, ilmaiseen ateriapöytään (Jumalan valtakuntaan). Herra on tekevä ikuisen liiton. Tähän liittoon kutsutaan myös ”kansa, jota et tunne”.

Ihmiset kysyvät: ”Mitä meidän tulee tehdä, että tekomme olisivat Jumalan tekoja?” Tämä voi viitata siihen, mitä Jumala tekee ja vaatii meiltä. Tästä asiasta Jeesus puhuu myöhemmin: ”Meidän on tehtävä niitä tekoja, joita lähettäjäni meiltä odottaa.” (Joh. 9: 4) Jeesus vastaus siihen, mikä on

opetuslapsille tärkeintä: ”Uskokaa häneen, jonka Jumala on lähettänyt.” Usko Kristukseen on siis meillekin tärkeintä. Usko myös johdattaa meidät toimimaan oikein. Jos usko ei näy toiminnassa, niin silloin usko on kuollut (Jaak. 2: 14 – 26).

Juutalaiset kysyivät monikkomuodossa, mitä heidän tulisi tehdä. Jeesuksen vastaus on yksikkömuodossa, ihmisten tulee uskoa. Ihmiset eivät ymmärtäneet, mistä on kysymys. He ajattelivat omaa toimintaansa. Kyse ei kuitenkaan ole ihmisten toiminnasta, vaan siitä, mitä Jumala voi tehdä meissä, kun me uskomme Hänen Poikaansa.

He kysyvät Jeesukselta, mikä on Hänen tunnustekonsa, jotta he voisivat uskoa Häneen. He antavat esimerkiksi taivaasta tulleen mannan, jota syömällä israelilaiset pelastuivat erämaassa (2. Moos. 16: 4 -5, Neh. 9: 15, Ps. 78: 24 – 25). Esimerkki ei ollut sattumanvarainen, vaan rabbiinisessa kirjallisuudessa kerrotaan, että Messias on tullessaan antava mannaa.

He eivät viitanneet mihinkään muuhun israelilaisten kokemuksiin ihmeisiin, joita tapahtui Egyptistä lähdön yhteydessä, esimerkiksi siihen, että Punainen meri oli jakautunut kahtia. Nämä ihmiset olivat nähneet jo aikaisemmin, kuinka Jeesus oli ruokkinut ison ihmisjoukon viidellä leivällä ja kahdella kalalla. He olivat jo nähneet ihmeen. Nyt he pyytävät Jeesusta toistamaan sen. Jotkut kommentaattorit viittaavat siihen, että kansanjoukko odotti (vain) ruokaa.

Jeesus toteaa vastauksessaan, että Mooses ei antanut taivaasta leipää, ”vaan todellista taivaan leipää teille antaa minun Isäni”. Manna oli vain esikuva todellisesta leivästä. Tämä todellinen leipä tulee antamaan elämän maailmalle. Jumalan leipä on se, joka tulee taivaasta ja antaa maailmalle elämän. Vielä tässä kohdassa ihmiset eivät ymmärrä Jeesuksen puhetta, osa ei edes puheen loputtuakaan. Puheen loppuosaa me käsittelemme vielä useiden päivien evankeliumiteksteissä tulevinä päivinä.

Manna on hyvä sana kuvaamaan Jeesusta. Sana itsessään on kysymys: ”Mitä tämä on” (2. Moos. 16: 13 – 16). Jeesuksen kohdalla me voimme kysyä saman: Mitä tämä on? Kuinka Jumala voi tulla ihmiseksi? Kuinka Ihmisen Poika voi olla Jumalan Poika? Kuinka Hän voi olla samanaikaisesti Jumala ja ihminen? Hän on leipä, joka antaa elämän meille.